

Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o'zbek tili
va adabiyoti universiteti

TASHENEV
UNIVERSITY

“Alisher Navoiy va XXI asr”

10-ULUSLARARO KONFERANSI

Toshkent-Shimkent, 2025-yil 6-fevral

“Әлішер Науаи және XXI ғасыр”

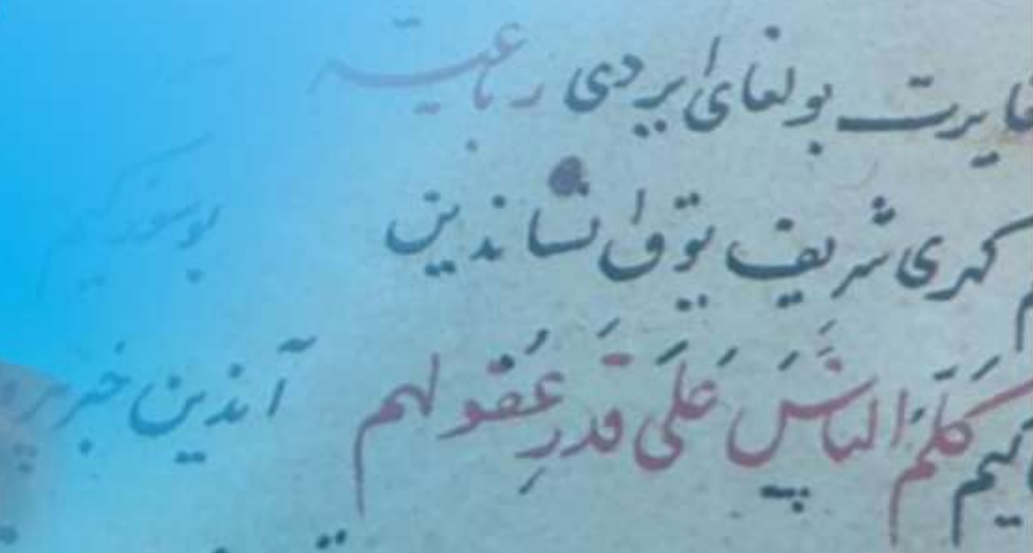
10-ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ

Ташкент-Шымкент, 6 ақпан 2025 жыл

“Alisher Navo'i and the 21st century”

10th INTERNATIONAL CONFERENCE

Tashkent-Shymkent, February 6, 2025

**Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti
Qozog'iston Respublikasi Jumabek
Tashenev nomli universitet**

«ALISHER NAVOIY VA XXI ASR»

**mavzusidagi 10-uluslararo konferansi
materiallari**

2025-yil 6-fevral

Toshkent – Chimkent – 2025

UO'K: 821.161.1=512.133

KBK: 83.3 (50')

A 51

Mas'ul muharrirlar:

Shuhrat SIROJIDDINOV,

filologiya fanlari doktori, akademik
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili
va adabiyoti universiteti rektori

Kanat BAYBOLOV,

Jumabek Axmetuli Tashenev nomli universitet rektori,
texnika fanlari doktori, professor

Tahrir hay'ati:

Boqijon To'xliyev (O'zbekiston), Nurboy Jabborov (O'zbekiston), Parida Bayneeva (Qozog'iston), Kemal Yavuz Ataman (Turkiya), Yashar Qosim (Ozarbayjon), Islam Jemeney (Qozog'iston), Farhod Rahimiy (Eron), Sholpan Arzimbetova (Qozog'iston), Karomat Mullaxo'jayeva (O'zbekiston), Janna Botabaeva (Qozog'iston), Baxtiyor Fayzullayev (Tojikiston), Dilnavoz Yusupova (O'zbekiston), Nozliya Normurodova (O'zbekiston), Shahlo Naraliyeva (Qozog'iston), Ilyos Ismoilov (O'zbekiston), Azizullah Aral (Afg'oniston), Orzigul Hamroyeva (O'zbekiston), Ozoda Tojiboyeva (O'zbekiston)

Ushbu to'plamda "Alisher Navoiy va XXI asr" mavzusidagi 10-uluslararo konferansi materiallari jamlangan. To'plamda Alisher Navoiy adabiy-ilmiy merosining mumtoz adabiyotimizdagi o'rni va bugungi kun uchun ahamiyati, shuningdek, shoir ijodiga bog'liq holda matnshunoslik va tilshunoslik muammolariga doir ilmiy maqolalar o'rin olgan. Navoiyshunoslikning bugungi holati va istiqboli borasida muayyan tasavvur berishi uning ahamiyatini belgilaydigan omillardan biridir. Kitob filolog mutaxassislar, ilmiy tadqiqotchilar, magistrantlar va bakalavr talabalari hamda keng o'quvchilar ommasiga mo'ljallangan.

Mualliflar qarashi va asarlar nomlaridagi imlo tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

**Әлішер Науаи атындағы Ташкент
мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті**

**Қазақстан Республикасы Жұмабек
Тәшенев атындағы университет**

«ӘЛІШЕР НАУАИ ЖӘНЕ XXI ҒАСЫР»

**тақырыбындағы 10-халықаралық
конференция материалдары**

2025 жыл 6 ақпан

Ташкент – Шымкент – 2025

Қ.Әбдіқыдыровтар «Фархад пен Шырын» дастанын үзінділер, ақын Несіпбек Айтұлы «Ғазалдарын» аударған.

Тәуелсіздіктен кейін Ә.Науаи шығармаларын қазақ тіліне аудару жұмыстары қайта жандандырылып, бұл салада көптеген жұмыстар атқарылып келуде. Атап айтсақ, Әлішер Науаи атындағы әдебиет және қолжазба институты аға қызметкері, ф.ғ.д. Ж.ДЖураев, журналист-аудармашы А.Ташметов және п.ғ.д. Е.Абдувалитовтардың ат салысуымен Ә.Науаиының «Нақлиялары», «Ғазалдары» және «Фархад-Шырын» дастаны қазақ тілінде жарық көрді. Сондай-ақ, 2020 жыл, 3 ноябрь күні Нұр-сұлтан қаласында Өзбекстан Республикасының Қазақстан Республикасындағы Елшілігі және Халқаралық Түркі Академиясымен біргелікте өзбек тілі мерекесі күніне арнап өткізілген «Ұлы ақындар үндестігі: Науаи және Абай» [Халқаралық ғылыми-тәжірибелік конференция. 2020. 3 ноябрь.] тақырыбындағы конференцияда Ә.Науаи «Хамсасының» бірінші-екінші дастандарын ақын, аудармашы Несіпбек Айтұлы шеберлікпен қазақ тіліне аударған кітаптың тұсаукесері өткізілді. Бұл әдебиетсүйер қауым үшін жағымды жаңалық. Алла бұйырса, алдағы іс «Хамсаның» қалған дастандарын толықтай қазақ тілінде сөйлету. Бұл тұста ақындар мен аудармашыларға сәттілік тілеп қаламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мұра. Құрс. М.Сәрсекеев. Алматы, «Жазушы», 1990.
2. «Ұлы ақындар үндестігі: Науаи және Абай». Халқаралық ғылыми-тәжірибелік конференция. 2020. 3 ноябрь.

ALISHER NAVOIY IJODIDA SAN'AT TALQINI

Hulkar Hamroyeva

O'zbekiston davlat xoreografiya akademiyasi dotsenti, f.f.d. (DSc)
10.52773/tsuull.conf.navoiy.2025/RVGF1420

Annotatsiya. *So'z saltanatining sohibqironi Mir Alisher Navoiy hazratlari ilm-fan, adabiyot va san'atning ko'plab sohalarini mukammal o'rgangan hamda egallagan qomusiy olim edilar. Mazkur maqolada mutafakkir shoirning musiqa va raqs san'atiga oid noyob fikrlari tadqiq qilinadi.*

Kalit so'zlar. *Ilmi advor, musiqiy muhit, chang, naqsh, raqs, daf, tarixiy meros, "Farhod va Shirin", ramz.*

INTERPRETATION OF ART IN THE WORK OF ALISHER NAVAI

Abstract. *This article examines the unique reflections of Mir Alisher Navoi, a master of the realm of words and a scholar well-versed in various disciplines of science, literature, and art, on the art forms of music and dance. By analyzing Navoi's perspectives on these subjects, the study reveals his nuanced understanding of music and dance as significant components of cultural and artistic expression, situated within the broader scope of his intellectual and artistic achievements.*

Keywords. *Science of music, musical environment, dust, pattern, dance, tambourine, historical heritage, "Farhod and Shirin", symbol.*

Bizning eng ulug' tarixiy xotiramiz, eng noyob tarixiy merosimiz Mir Alisher Navoiy hazratlari yaratgan bebaho asarlardir. Yoshlarimiz tomirida urib turgan qon ham buyuk ajdodlardan meros faxr, iftixor, sharaf zarralaridir. Zero, "yangi Uyg'onish davri – Uchinchi Renessans poydevorini yaratayotgan bugungi kunda Alisher Navoiyning bezavol adabiy merosi misolida o'zbek adabiyoti va madaniyatini chuqur o'rganish va ommalashtirish har qachongidan ham muhim ahamiyat kasb etmoqda" [O'R Prezident Qarori. O'zA, 2020].

Adabiyotshunoslik, tilshunoslik va san'atshunoslik nuqtayi nazaridan tahlil qilganda ulug' mutafakkir dostonlari, g'azalu ruboiylarining falsafiy mohiyati, ichki jozibasi va latofati yanada yorqinroq hamda keng ko'lamda namoyon bo'ladi. "Sab'ai sayyor" dostonida yettinchi iqlimdan kelgan musofirning tilidan:

Menki, tushmish buyon guzor manga,
Mulki Xorazm erur diyor manga.
San'atim anda soz cholmoq ishi,
Bilmayin men kibi ishimni kishi.
Ilmi advori fanni musiqiy,
Mendin ul ilm ahli tahqiqiy [Navoiy A., 1997:258] -

deb, XV asrda Xorazmda san'at nihoyatda gullab-yashnaganini aytib o'tadi. P.Qodirovning "Til va el" kitobida Navoiyning Xorazmga safar qilganligi haqidagi ma'lumotni keltiradi [Qodirov P., 2010:134.].

"Advor" so'zi arabchadan o'zlashgan bo'lib, "musiqa ilmining bir sohasi, musiqa nazariyasi, sharq musiqasining eski nota usuli" [Navoiy asarlari lug'ati, 1972:30.] ma'nosini bildiradi. Demak, ulug' shoir nota usullarini tushunadigan darajada musiqa ilmini yaxshi bilgan.

Buyuk mutafakkir Alisher Navoiy o'z davri musiqa madaniyati va san'at ahli hayotiga oid qimmatli ma'lumotlar qoldirish bilan birga, yaxshi musiqa asari, musiqa sohasida nazariy risolalar yaratilishiga ham alohida e'tibor bergan. Boshqa ijodkorlar qatorida san'at ahlini ham ma'naviy va moddiy jihatdan qo'llab-quvvatlagan. Eng muhimi, uning o'zi ham musiqa ilmining yuksak bilimdoni bo'lgan. Shuningdek, ulug' shoir asarlarida *advor* – musiqa asbobi, navo chalish, parda kabi ma'nolarda uchraydi.

Zahiriddin Muhammad Bobur Hazrat Navoiyni o'zining nazmdagi piri deb bilgan, "naziri yo'q kishi edi" deb sharaflagan, uning ko'plab g'azallariga taxmislar bog'lagan. Atoqli navoiyshunos olim, akademik Sh.Sirojiddinovning qayd etishicha, Boburshoh "Aruz" risolasi birinchi qismida Jomiy, Xusrav Dehlaviy, Hofiz Sheroziy kabi buyuk shoirlardan 5-6 tadan, hazrat Navoiydan 26 ta bayt turli vaznlarga misol tariqasida berilgan, risolaning ikkinchi qismi uchun ham Navoiydan eng ko'p, 264 ta bayt olingan [Bobur ensiklopediyasi., 2017:349.].

Mashhur "Boburnoma"da shunday satrlarga duch kelamiz: "Yana musiqada yaxshi nimalar bog'lab turgan. Yaxshi naqshlari va yaxshi peshravlari bordur" [Bobur Z., 1989:74.]. Musiqani chuqur his etgan, bu sohani kuy bog'lash darajasida mukammal bilgan hazrat Navoiyning asarlarida so'z – ming bir ohang va rang, ming bir ko'rinishda jilvalanadi:

Zuhra ushotib daf ila changini,
Navha ko'kida tuzub ohangini -

Chang – Markaziy Osiyo xalqlarining urma cholg'u asbobi bo'lib, ulug' shoir uning sadosi baland, olis-olislariga taraladi, hatto ko'kka yetadi, deydi.

“Farhod va Shirin” dostonining o‘ttiz beshinchi bobida Mehinbonu saroyida shahzoda Farhodning sharafiga berilgan bazmni shunday ta’riflaydi:

Mug’anniylar aningdek lahipardoz,
Ki jonlar pardadin raqs aylab og’oz.
Bu majlis ichra hozir o’n dilorom,
Bori ham sarv qomat, ham gulandom.
Bo’lub Shirin bisotining nadimi,
Alardin xush Mihinbonu harimi.
Kelib har qaysi bir fazl ichra mohir,
Mahorat shevasi har birda zohir.
Biri ash’or bahri ichra g’avvos,
Biri advor davri ichra raqqos. [Navoiy 1986:113.]

Xalq musiqasining nihoyatda rang-barangligini, uning jilolarining o’ziga xos xususiyatlarini buyuk shoir g’oyat go’zal his qilardi. U dostonida yetuk san’atshunos sifatida mug’anniy va sozandalarning mahoratiga yuksak baho beryapti:

Mug’anniylar aningdek lahipardoz,
Ki jonlar pardadin raqs aylab og’oz.

Lahn – ovoz, kuy, ashula, sayrash [Navoiy asarlari lug’ati., 1972:336.] ma’nolarini anglatishini hisobga olsak, mug’anniy chalayotgan kuy shu darajada jozibaliki, jonlar pardadan chiqib, raqs tusha boshlaydi.

Advor so’zining yana bir ma’nosi, musiqaning eski nota usuli ekan, demak, ulug’ alloma raqs san’atini ham musiqa kabi notaga ko’chirish ilmidan xabardor bo’lgan:

Biri ash’or bahri ichra g’avvos,
Biri advor davri ichra raqqos.

Hazrat Navoiyning badiiy tili nihoyatda obrazli, latofatli, shuning barobarida ko’p qirralidir. San’atga oid atamalarning har biri ma’lum bir tushuncha yoki hodisaning timsoli yoxud ramz ma’nosida ham kelyapti. Betakror navoiyshunos olim, O’zbekiston Qahramoni Suyima G’aniyeva to’g’ri ta’kidlaganidek: “Shirin kanizaklaridan biri advor ilmi – davri ichra raqqos – raqqosa deb ta’riflangan, G’afur G’ulom tabdil matnda – “childirmaga chir aylanib o’yin tushadigan raqqosa” deb o’giran edilar. A.Hayitmetov ham nasriy bayonni to’ldirib, qayta nashrga tayyorlaganda (1975) shu holda qoldirgan. Vaholanki, bu kanizak musiqa nazariyasi – advor ilmidan ildam edi, deyilgan”[G’aniyeva S., 2010:10.].

Mutafakkir shoirning “Ilmi advori fanni musiqiy”, “advor davri ichra raqqos” kabi fikrlari aynan “Xamsa” turkumiga kiruvchi “Sab’ai sayyor” hamda “Farhod va Shirin” dostonlarida tilga olinadi. Akademik N.I.Konrad to’g’ri ta’kidlaganidek, “Amir Temur tuzgan davlat Aleksandr Makedonskiy ruhini qayta tiklaganday bo’ldi. Faqat bu qayta tiklanish madaniy sohada Renessans shaklini oladi va Alisher Navoiy “Xamsa”sida o’z mujassamini topadi”[Konrad N., 1978:96].

To’g’ri, o’sha davr musiqa va raqs san’ati haqida tasavvur uyg’otuvchi va ma’lumot beruvchi asosiy manbalardan biri miniatyuralardir. Mir Alisher Navoiy hazratlari asarlarida musiqiy muhit, musiqiy istilohlar, musiqiy janrlar, cholg’ular, musiqa nazariyasi va amaliyotiga oid noyob fikrlar mavjud. Alloma shoirning musiqa san’atini sevgani va bu ilmni mukammal bilganligi ko’plab asarlarida aks etgan. Uning g’azaliyoti va dostonlari, badiiyati va so’z qo’llash mahorati, ijodiy metodi, an’analari va novatorligi, asarlaridagi musiqaga oid terminlar keng miqyosda o’rganilgan. Ko’rinib

turibdiki, mutafakkir bobomizning raqs san'atiga doir fikrlari alohida tadqiqot sifatida o'rganilishi shart.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 26-maydagi "Madaniyat va san'at sohasining jamiyat hayotidagi o'rni va ta'sirini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmonida "So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish, yangi O'zbekistonning yangi tarixini yaratish, moddiy va nomoddiy madaniy meros durdonalarini saqlash va targ'ib etish, xalq og'zaki ijodiyoti va havaskorlik san'atini yanada ommalashtirish, yurtimizning jahon madaniy makoniga faol integratsiyalashuvini ta'minlash"[1] dolzarb masala ekanligi alohida ta'kidlandi.

Milliy o'zlik, vatanga muhabbat va sadoqat tuyg'ularini shakllantirishda muhim vosita va mezonlar qatorida milliy musiqa tarixini o'rganish, bu borada ilmiy tadqiqotlar olib borish alohida o'rin tutadi. Nazm va navo uyg'unligi shoirga doim ilhom baxsh etadi:

Mug'anniy, kelu chert turkona soz,
Maqomi "Navo", yo'qsa, "Turki hijoz".
Navoiyning ash'oridin necha bayt,
Mening hasbi holim topib, turkiy ayt!
Navoiy, tutib fol – devonni och,
O'qurda duru la'l olamga soch.
Muhanniyga ham ayla ta'lim ani,
Ki, qilsun surud ichra taqsim ani.

Shuningdek, musiqa san'atining inson kamoloti, ruhiy va hissiy olamiga ta'siri beqiyosdir. Ayniqsa, o'sib kelayotgan yosh avlodning tasavvurlari, borliqni ongli ravishda idrok etishida, uning ma'naviyatini yuksaltirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ma'naviy meros insonlarning bir-biriga bo'lgan o'zaro munosabatlari asosida shakllanib, sayqallanib boradi. Millatlarning ma'rifiy-madaniy aloqalari qadriyatlarning avlodlardan-avlodlarga o'tishi va boyib borishi jarayonida rivojlanadi, xalqaro miqyosga chiqadi.

Professor I.Haqqulov to'g'ri ta'kidlaganidek: "Navoiyni anglash maqomiga yetish tom ma'nosi ila bir saodat. Faqat bunga g'oyatda sekinlik bilan, nihoyatda ko'p mutolaa va mushohada ila, ma'lum bir hayot tajribasiga ega bo'lish bilan erishiladi. Demoqchimizki, Navoiy ijodiyotini shoshilib yoki kundalik hayot tashvishlariga ko'milib o'rganish juda qiyin. Navoiy hazratlarining ijod qasrlariga kirish – muqaddas bir ibodatgohga, ulkan bir san'at maskaniga kirishdek maxsus tayyorgarlikni talab qiladi. Navoiyning ruhoniyligi shu qadar baland, Navoiyning tafakkur dunyosi shu darajada teran va mahobatli" [Haqqulov I., 2007:122].

Musiqiy meros milliy madaniyatga, ma'naviyatga, betakror qadriyatlarga hurmat va qiziqish uyg'otadi. Keyingi sakkiz yilda O'zbekistonda o'sib kelayotgan yosh avlodning ma'naviy-ma'rifiy saviyasini yuksaltirish, o'zbek mumtoz va folklor san'atining noyob namunalarini, o'ziga xos ijro maktablari, madaniy meros va an'analarini asrab-avaylash hamda rivojlantirish maqsadida bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Zero, Uchinchi Renessans poydevorini yaratayotgan xalqimizning bag'rikengligi, mehmondo'stligi, millatlararo totuvlikni, do'stlikni qadrlashi eng olijanob fazilatlar sifatida butun dunyoda e'tirof etiladi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, Mir Alisher Navoiyning san'at haqidagi qarashlarida ham milliy, ham umumbashariy qadriyatlar mujassamlashgan. Uning

falsafiy teran mulohazalari g'oya sifatida shakllandi, o'zining insonparvarlik tamoyillari bilan G'arb-u Sharqni, yana ko'plab olamshumul kengliklarni qamrab oldi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Мирзиёев Ш.М. Аждодлар фахримиз. Ёшларга донолар ўғити. Т.: Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2018. – Б. 12.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллигини нишонлаш тўғрисида”ги Қарори. ЎЗА, 2020 йил, 19 октябрь.
3. Навоий А. Сабъаи сайёр. – Т.: Фан, 1997. – Б. 258.
4. Қодиров П. Тил ва эл. – Т.: Маънавият, 2010. – Б. 134.
5. Навоий асарлари луғати. – Т.: ФАН, 1972. – Б. 30.
6. Бобур энциклопедияси. Т.: Шарқ, 2017. – Б. 349.
7. Бобур З. Бобурнома. – Т.: Юлдузча, 1989. –Б. 74.
8. Бобур З. Бобурнома. – Т.: Юлдузча, 1989. –Б. 74.
9. Навоий А. Фарҳод ва Ширин. Хамса. Т.: Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 1986. – Б. 113.
10. Навоий асарлари луғати. – Т.: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1972. – Б. 336.
11. Ғаниева С. Мақсуд Шайхзода – навоийшунос. Ўзбек тили ва адабиёти журнали, 1-сон. Тошкент, 2010. – Б. 10.
12. Конрад Н.И. Запад и Восток. – М.: Наука, 1978. – с. 96.
13. Ҳаққулов И. Тақдир ва тафаккур. – Тошкент.: “Шарқ”, 2007. – Б. 122.

ШЫҒЫС ӘДЕБИЕТІНІҢ ҚАЗАҚ ФОЛЬКЛОРЫНДАҒЫ КӨРІНІСІ

Жантасова Злиха Тұрарқызы

Ф.ғ.к., доцент Ж.А. Ташенов атындағы университет
10.52773/tsuull.conf.navoiy.2025/BOMK1489

Аннотация: Мақалада шығыс әдебиетінің қазақ фольклорындағы көрінісі қарастырылған. Шығыс әдебиетінің ықпалымен қазақ халық ақындары мен қиссашыл ақындар шығарамашылығы салыстырмалы түрде ұсынылған

Түйін сөздер: шығыс дәстүрі, дәстүр, фольклор, сарын, салыстырмалы зерттеу

Abstract: This article examines the unique reflections of Mir Alisher Navoi, a master of the realm of words and a scholar well-versed in various disciplines of science, literature, and art, on the art forms of music and dance. By analyzing Navoi's perspectives on these subjects, the study reveals his nuanced understanding of music and dance as significant components of cultural and artistic expression, situated within the broader scope of his intellectual and artistic achievements.

Keywords: oriental tradition, tradition, folklore, Saryn, comparative study.

Қазақ халқы еш уақытта өзімен-өзі томаға тұйық өмір сүрмеген. Ежелгі көшпелі сақтар мен ғұндар, қаңлылар, қыпшақтардан бастап кешегі Қазақ хандығы болып жеке шаңырақ көтеріп, Орыс мемлекетіне қосылғанға дейін негізгі кәсібі мал шаруашылығы болған көшпелі халық Қытайдан Еуропаға шейін, Сібірден Африка континентіне дейінгі ұлан-ғайыр жерлерге әр

MUNDARIJA CONTENTS	
Shuhrat SIROJIDDINOV. Turkiy dunyo hamkorligining mustahkam asosi Туркі әлем ынтымақтастығының мықты негізі	7
Қанат БАЙБОЛОВ. Екі халық арасындағы бауырлық пен достық рәмізі Ikki xalq qardoshligi va do'stligi simvoli	11
I SHO'BA. ALISHER NAVOIY ADABIY MEROSINING JAHON TAMADDUNIDA TUTGAN O'RNI SECTION I. THE PLACE OF ALISHER NAVAII'S LITERARY HERITAGE IN WORLD CIVILIZATION	
Boqijon TO'XLIYEV. Nasimiy va Navoiy nazmi – badiiy tafakkurning yangi bazmi	15
Islam JEMENEY. Әлішер Навои	23
Yashar QOSIM. Dohiy Alisher Navoiyning ulug' izdoshi (Muhammad Fuzuliy sheiriyatida poetik in'ikos tarzining o'ziga xosligi)	35
Qodirjon ERGASHEV. Renessans adabiyotida etologik janr taraqqiyoti	42
Əlimuxtar MUXTAROV. Nizami Gencevi ve Alişir Navai'nin tür ruhu eserlerinin ve araştırmacılarının gözü ile	47
Roviyajon ABDULLAYEVA. Alisher Navoiy fenomeni yoxud Navoiy ijodining olamshumul ahamiyati	52
Насриддин НАЗАРОВ. Гуманизм и креативность в творчестве Наваи как фактор обеспечения связей между народами Евразии	60
Burobiya RAJABOVA. O'zbek navoiyshunoslari Jomiy haqida	67
Karomat MULLAXO'JAYEVA. Abdurahmon Jomiy va Alisher Navoiy g'azallarida Yusuf (a. s.) siymosining badiiy talqinlari	77
Tozagul MATYOQUBOVA. Sharq adabiyotining yetuk tadqiqotchisi	82
Nosir JO'RABOYEV. Ikki turkman hukmdori ijodi va Alisher Navoiy	87
Молдасанов Е.М., АБДУВАЛИТОВ Н.Б. Әлем әдебиетінің асқар шыңы (Әлішер Науаидың 584 жылдығына орай)	95
Hulkar HAMROYEVA. Alisher Navoiy ijodida san'at talqini	99
Злиха ЖАНТАСОВА. Шығыс әдебиетінің қазақ фольклорындағы көрінісі	103
Sherxon QORAYEV. Alisher Navoiy Badaxshon shohi va shoir Sulton Muhammad La'liy ijodi tadqiqotchisi (Navoiy va uning zamondoshlari tazkiralari ma'lumotlari asosida)	109
Ahmad AKHLAQUE, Asror Allayarov. Alisher Navoi's creative works: a scientific exploration	115

Fayzulla ISKANDAROV, Dostonjon Tojiev. “Alisher Navoi international award”: establishment and historical significance for the turkic world	118
Diyora ABDUJALILOVA. Alisher Navoiy va Yahyobey Toshlijali dostonlarida shayx va avliyolar timsoli	124
Orifjon OLIMJANOV. Alisher Navoiy va Lorendeli Hamdiy “Layli va Majnun” dostonlari kompozitsiyasiga doir	131
II SHO‘BA. NAVOIY NAZMIY, NASRIY VA ILMIY MEROSINI O‘RGANISH MASALALARI SECTION II. ISSUES OF STUDYING NAVAIY'S POETRY, PROSE AND SCIENTIFIC HERITAGE	
Nurboy JABBOROV. Alisher Navoiy “Tarixi anbiyo va hukamo” asarining siyarnoma turkumida tutgan o‘rni	136
Nusratullo JUMAXO‘JA. Navoiyning yigitlik lirikasiga mansub mustazodi	149
Maqsud ASADOV. Alisher Navoiy “Tanbeh”larining g‘oyaviy-badiiy xususiyatlari (“Mahbub ul-qulub” asari misolida)	155
Dr. Kemal Yavuz ATAMAN. Ali Şir Nevaî beyitlerinde kulluk şuuru	160
Zuhriddin ISOMIDDINOV. Navoiyning “qaychi” g‘azali	165
Baxtiyor FAYZULLOYEV. Qo‘qon adabiy muhitida Navoiyga izdoshlik	170
Iqboloy ADIZOVA. Adabiy ta’sir va poetik tafakkurning yangilanishi	177
Nafas SHODMONOV, G‘iyosiddin SHODMONOV. Olti dostonida Odam Ato timsoli talqini	185
Faridaxon KARIMOVA. Xorazm adabiy muhitida debochanavislik an’analari	193
Islomjon YAQUBOV. O‘zaro ta’sir, ijodiy mushtaraklik va o‘ziga xoslik	200
Shavkat HAYITOV, Gulshod SHOYIMOVA. Alisher Navoiyning nabotot va hayvonot olamiga munosabati	205
Obidjon KARIMOV. Alisher Navoiy irfoniy olamining yangicha talqini	212
Gulbahor ASHUROVA. O‘zbek ayol shoiralari ijodida Alisher Navoiy obrazi tasvirlari	216
Qo‘ldosh PARDAYEV. Navoiy g‘azallariga Muqimiyning nazira va taxmislari	221
Ilyos ISMOILOV. Abror hayrati	226
Shermuhammad AMONOV, Abdulhaq RAHIMI. Alisher Navoiy mustazodiga bog‘langan muxammas haqida	229
Zilola AMONOVA, Shahlola SAFAROVA. “Farhod va Shirin” dostonidagi na’t boblarning manbalari va badiiyati	235
Abdulhamid QURBONOV. Badiiy matn va tasviriy vositalar mutanosibligi	242
Muqaddas TOJIBOYEVA. Abdulla Qodiriy romanlarida Alisher Navoiyga izdoshlik masalalari xususida	248
Orzigul HAMROYEVA. Radifning bayt kompozitsiyasidagi o‘rni	252

Ma'rifat RAJABOVA. Xalq maydon kulgi san'ati belgilarining Navoiy ijodidagi ko'rinishlari	256
Nodira SOATOVA. "Farhod va Shirin" dostoni – an'ana takomili, taraqqiysi hamda sintezi sifatida	260
Umida RASULOVA. "Alisher Navoiy" romanida obraz poetikasi	266
Marg'uba ABDULLAYEVA. Yetti sayyora: badiiy talqin va ilmiy dunyoqarash	269
Sohiba UMAROVA. Suyuma G'aniyeva – navoiyshunos	273
Zuhra MAMADALIYEVA. Alisher Navoiy "Xamsa"sida mirrix obrazining majoziylik xususiyatlari	277
Aziz RAJABIY. Alisher Navoiy g'azallarining ohang jilolari (Yunus Rajabiy musiqiy merosi misolida)	282
Zarif QUVONOV. "Hayrat ul-abror"ning yangi tadqiqatlari xususida	286
Farruxbek ABDALIYEV, Gulnoza OSMANOVA. "Xamsa"da "kampir" obrazi talqini	290
Nafisa RAXMANOVA. Ramziy-majoziy obrazlar ta'vili haqida mulohazalar	293
Kamola ULUG'MURODOVA. Navoiy nazmida Layli obrazining badiiy talqini	299
Mavluda ORTIQOVA. Alisher Navoiyning "Nasoyim ul-muhabbat" asarida valiylarga xos sifatlar talqini	303
Jamila EISAR. Alisher Navoiyning she'riyatida oyina timsolining talqini ("G'aroyib us-sig'ar misolida")	308
Azizbek TOSHPO'LATOV. Alisher Navoiyga izdoshlik: Ahmad Tabibiy taxmislari	313
Sevara PARMONOVA. Tasavvufiy tazkiralari va Alisher Navoiy asarlarida Ibrohim Adham nomining zikr etilishi	318
III SHO'BA. ALISHER NAVOIY ASARLARINING MANBALARI VA MATNIY TADQIQI SECTION III. SOURCES AND TEXTUAL RESEARCH OF ALISHER NAVAI'S WORKS	
Dilnavoz YUSUPOVA, Umedullo MAHMUDOV. Alisher Navoiyning "Munshaoti Abdulloh Marvorid"dan o'rin olgan forsiy maktublari xususida	323
Manzar ABDULXAYROV. Alisher Navoiyning "Farhod va Shirin" dostoni tabdillari tahlili	330
Dr. Farhad RAHIMI. Senglah Sözlüğünün Feraği Düzeltmeleri ve Feraği'den Yanlış ktarmaları Üzerine	335
Gholamreza RAZMI. Özbekistan'da yayimlanmış iki Hayretü'l-ebrar'in tashih edilmiş metnindeki hatalarin sebeplerine bir bakiş	352
Altay NOORULLAH. Navoiy asarlarida tinish belgilarining yanglish ishlatilishi	365

Sevda BEHESHTI. Navai's Poetry as Reflected in Miniature Paintings (A study of Illustrated manuscripts preserved in Iranian collections)	376
Oysara MADALIYEVA. Alisher Navoiyning dastlabki ikki devoni Hamid Sulaymon nigohida	384
Dr. Siyamek HÜSSEYINALIZADE (Ergin Avşar). Amîr Alî Şîr Nevaî'nin şiirlerinde Şamanlığa aid Terimler ve ritüeller	395
Ozoda TOJIBOYEVA. Parij kulliyotidagi "Favoyid ul-kibar"ning matniy xususiyatlari	407
Husnigul JO'RAYEVA. Husayn Boyqaro – Husayniy adabiy merosining O'zbekistonda o'rganilishi	412
Dilnoza RUSTAMOVA. Alisher Navoiy toshbosma devonlaridagi ayrim g'azallar matnining qo'lyozma nusxalar bilan qiyosi	417
Erfan ESHGHÎNOUR. Fâni Divanındaki Avnî Divanından Tercüme Olunmuş Şiirler Üzerine	423
Lochinbek AHMADALIYEV. Po'latjon Qayyumiy tazkiralarda Alisher Navoiy faoliyatining yoritilishi	433
Dilnavoz SATTOROVA. Navoiy g'azallariga Sa'diy taxmislari	438
IV SHO'BA. ALISHER NAVOIY ASARLARINING XORIJIY TILLARGA TARJIMASI VA CHET ELLARDA O'RGANILISHI SECTION IV. TRANSLATION OF ALISHER NAVA'I'S WORKS INTO FOREIGN LANGUAGES AND STUDY ABROAD	
Hulkar HAMROYEVA, Shahlo NARALIYEVA, Ozodaxon MUSAYEVA. Qozog'istonda Mir Alisher Navoiy ijodining o'rganilishi	444
Abdulhay SOBIROV, Zamira DJURABAYEVA. "Muhokamat ul- lug'atayn" – turkiy xalqlar leksikasining so'nmas bulog'i	451
Münevver TEKCAN, Serpil Yazıcı ŞAHİN. Muhakamat al-lughatayn's literary and academic aspects.	455
Бермет ЗАКИРОВА, Дамилова НУРИЙЛА. Алишер Навоинин чыгармаларындагы тилдик каражаттар аркылуу студенттин кеп маданиятын өстүрүү	462
Nishonboy XUSANOV. "Hayrat ul-abror"dagi teonimlarning semantik va badiiy xususiyatlari	468
Mardon RAHMATOV. Qo'shma fe'l komponentlari inversiyasi	472
Rashid ZOHID. Hayot – firoq manzili	478
Shahlo HOJIYEVA. Alisher Navoiy badiiy kashfiyotlari – Cho'lpon estetik tafakkuri yangilanishi omili	482
Mo'minjon SULAYMONOV. Alisher Navoiy davrida isiriq solinganmi?	488
Abdumurod TILAVOV. Alisher Navoiy ma'naviy merosi va zamonaviy ta'lim	492
Nilufar RASULOVA. Alisher Navoiyning boqiy merosi jahon tillarida	497
Ozodaxon MUSAYEVA, Gulchehra SULTONOVA. "Muhokamat ul- lug'atayn" asaridagi turkiy fe'llar va omonim so'zlar tahlili	502

Iroda ISHONXANOVA. Alisher Navoiy hayoti va ijodining “Литература” darsliklarida aks etishi	505
Shahlo NARALIYEVA, Farrux ABDALIYEV. Hazrat Navoiy ijodida nutq madaniyati	514
АШИРОВА Т.К., КАРАЕВА Н.О., ЗАКИРОВА Б.А. Алишер Навоинин чыгармаларын санарип платформалар аркылуу жайылтуу	518
Dilorom YULDASHEVA, Shahlo NARALIYEVA. Alisher Navoiyning didaktik qarashlari	523
Komiljon ABDULLAYEV. Ta’lim tizimi bosqichlarida Alisher Navoiy hayoti va ijodini o’rgatishda fanlararo integratsiyadan foydalanish	527
Gulnoza YULDASHEVA, Sevinch UBAYDULLAYEVA. “Lison ut-tayr” dostonining ayrim morfemik xususiyatlari tahlili	531
Feruza DJUMANIYAZOVA. Alisher Navoiy ijodida milliy etnosport o’yinlari	534
Hamida JURAQOBILOVA. O’zbek she’riy matnlaridagi kognitiv metaforalarning fransuz tilida ifodalanishi	539
Abdug’ani NASRIDDINOV. Navoiyshunoslikda yangicha yondashuv	544
TEZISLAR ADABIYOTSHUNOSLIK	
AHMADOVA Shohsanam. Hofiz Xorazmiy va Alisher Navoiy ijodida zohid obrazi tasviri	550
ABDURAIMOVA Xafiza. Alisher Navoiy g’azaliyotida Doro obrazi talqinlari	553
ALIYEVA Sevinch. Anbiyolar haqidagi manbalarda Iso payg’ambar obrazi tasviri	556
ALMARDONOVA Aziza. Alisher Navoiy tarji’bandlarida dunyo ramzi	561
DEHQONOV Akramjon. Bir g’azal sharhi	564
DOLIMOV Shokir. «Hayrat ul-abror» dostoni sharhining rus tiliga tarjimasi xususida	567
GAFUROVA Shaxnoza. Navoiy me’rojnoma baytlarida qo’llangan badiiy san’atlar	569
IBOTOVA Madina. Alisher Navoiy g’azallarida jon va ishq munosabatining badiiy ifodasi	572
MEYLIYEV Xudoyberdi. Navoiy va zamondoshlari asarlarida Mirzo Mironshoh saroyi adabiy muhiti va shoir Lutfulloh Nishopuriy ijodiy faoliyatining yoritilishi	576
MUQUMOVA Surayyo. “Nasoyim ul-muhabbat”: ism, xosiyat va xususiyat	579
NASRULLAYEV Elmurod, SIROJIDDINOVA Sevinch. Xalq og’zaki ijodida Navoiy timsoli talqini	581

NURULLAYEVA Hulkaroy, MAMADALIYEVA Madina. Alisher Navoiyning “Mahbub ul-qulub” asarini o’qitish bo’yicha ayrim mulohazalar	584
OLIMJONOV Davronbek. “Boburnoma” asarida tarixiy shaxslar tavsifi (Alisher Navoiy shaxsi misolida)	587
PARDAYEVA Nigora, PIRNAZAROVA Barno. Navoiy lirikasida kichik lirik janrlar	589
SHOMURODOV San’at. Alisher Navoiy va Husayn Boyqaro munosabatlari isajon sulton talqinida	593
TO’XTAMURATOV Furqat. Alisher Navoiy g’azaliga Muhsiniy tatabbu’si	596
TURDIYEVA Maftuna. “Layli va Majnun” dostonlari kompozitsiyasidagi ba’zi farqli jihatlar	599
UMAROVA Dildor. Alisher Navoiy asarlarida sukut go’zalligi ifodasi	602
UMAROV Sardorbek. Ma’rifatning haqiqati – hayratdir	604
YANGIBOYEV Shavkat. Ito haqida	607
TILSHUNOSLIK	
YULDASHEVA Dilorom. Alisher Navoiy asarlarida rang-tus ifodalovchi birliklar	611
AXMADJANOVA Malika. Alisher Navoiy va o’zbek tilining boyitilishi: ilmiy metodlar va uslublar	613
AKBAROVA Zulfizargul. Alisher Navoiy asarlarida qo’llanilgan antonimlik hosil qiluvchi “Ahl” komponentli lug’aviy birliklar tahlili	617
YUSUPOVA Dildora. Alisher Navoiy asarlarida qimmatbaho tosh nomlari	619
MUNDARIJA	622